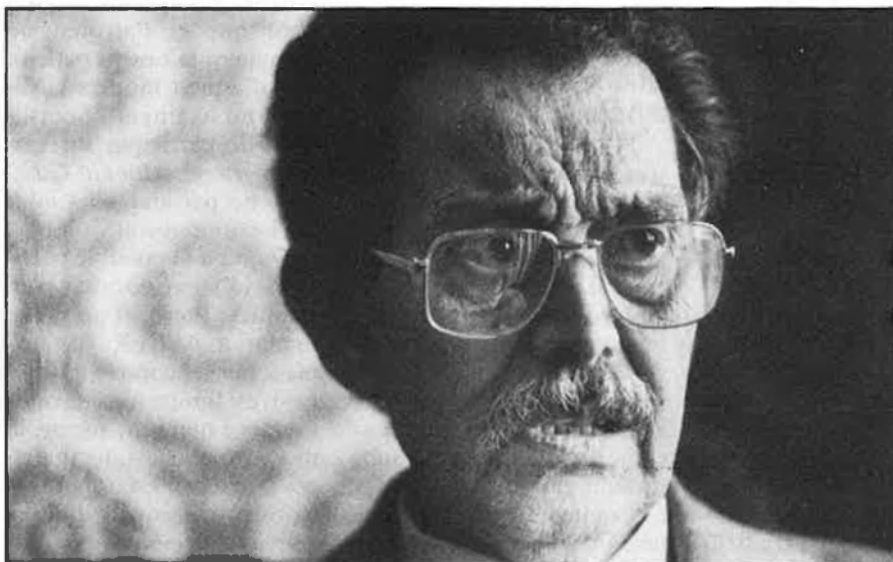

LLEI DE PROPIETAT INTEL·LECTUAL

E. Sòria

Un segle d'espera per a la polèmica

La nova llei de propietat intel·lectual, que ve a substituir una legislació antiquada d'un segle, ha tingut entre els afectats una acollida optimista, però amb molts matisos. Suposa massa punts foscos, inconcrecions i ambigüitats.

Enric Valor: «Sense IVA, menys gestions».

En començar aquest mes de desembre, entrava en vigor per fi un dels textos més llargament i polèmicament elaborats de l'actual literatura jurídica espanyola: la Llei de Propietat Intel·lectual. Una llei amb data d'11 de novembre de 1987 i publicada en el *BOE* del 17 de novembre, que ve a substituir-ne una altra, una mica arcaica, promulgada ni més ni menys que el 1879, fa més de cent anys.

Fins no fa tres setmanes, els col·lectius creadors de l'Estat espanyol, escriptors, músics, pintors, escultors, i també dissenyadors, fotògrafs, dibuixants de còmics, directors de cinema, etc., o les empreses dedicades a comercialitzar les seues obres, s'han hagut de governar amb una llei obsoleta i ineficaç, i amb un laberíntic seguit de pedaços, reglaments i disposicions addicionals i complementàries. Una nova llei es feia absolutament imprescindible. L'aparició i la proliferació de noves tecnologies, i amb elles, de nous suports de la comunicació artística impensables fa un segle —el mateix cinema o la fotografia no hi estaven contemplats—, l'ingrés en la C.E. —amb paradoxes com la de l'aplicació de l'IVA al treball creador, que convertia els autors en empresaris i recap-

Un tema trencallós

1. ¿Està informat de la nova llei de propietat intel·lectual? ¿Què en pensa?
2. ¿Com a autor, s'ha sentit protegit o desemparat fins ara per la legislació vigent?

Enric Valor (escriptor)

1. No he llegit la llei encara, tot i que n'estic informat. El tema és trencallós. Jo estic content perquè ens lleven l'IVA, que era una cosa molt pesada, no pels diners, que no eren massa, sinó per la quantitat de gestions i de pèrdua de temps que suposava, a banda que encareix innecessàriament els llibres i, ací, sense això, la gent ja en comprava massa pocs.

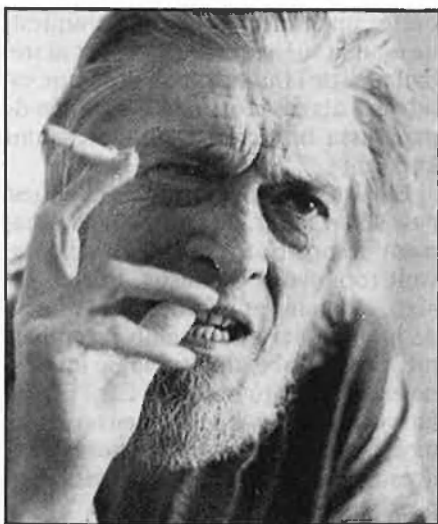
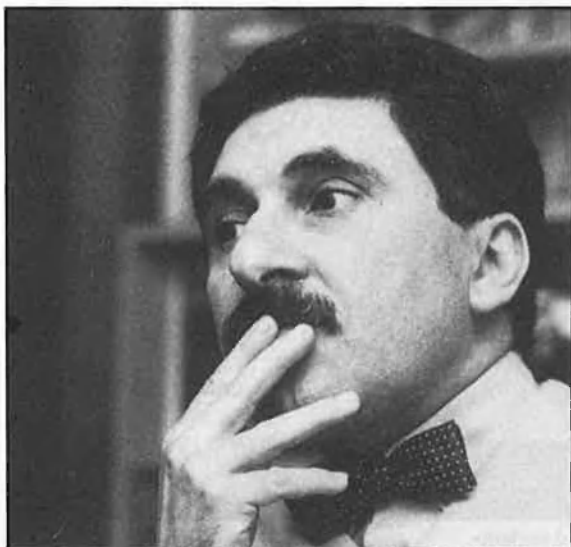
2. L'escriptor sempre ha estat totalment indefens davant un problema molt greu —encara que a mi no m'afecta en absolut, perquè no he tingut mai cap queixa dels editors, que s'han dut sempre molt bé— que és el de la pirateria editorial, que fins ara era pràcticament incontrolable.

Carles Barral (escriptor i editor)

A banda que jo vaig estar embolicat en la redacció, trobe que la llei, tal com ha quedat, és satisfactòria, moderna: perquè s'aplica als mitjans d'expressió nous, introdueix

reformes importants respecte a conductes delictives, introdueix, per primera vegada!, la figura del plagiat, etc. La llei anterior, no només era antiga, sinó que crec que ja va néixer vella, i va assentar una jurisprudència contradictòria, sovint arbitrària, que produïa una sensació d'inseguretat en tots els afectats, editors, escriptors, músics, etc. A més, la nova llei recull els drets dels artistes plàstics, etc., que fins ara es regulaven per una difícil analogia amb els drets dels autors literaris. En això ha significat un canvi radical en el bon sentit.

Hi ha alguns punts difícils, és clar. No hi ha hagut manera de posar d'acord editors i escriptors en el tema del control de tiratges. La numeració dels exemplars, exigida pels autors, era contestada pels editors per la dificultat tècnica que implicaria, i en això fan una mica de trampa. En realitat, el que està viciat, i el que caldria reformar, és tot el sistema comercial de venda del llibre a l'Estat espanyol. De tota manera, la reglamentació del control del tiratge no pot trigar més d'un any, i probablement caldrà acceptar la numeració dels llibres i, per tant, regular-ne de nou de dalt a baix tot el sistema de comerç, encara que

Andreu Alfaro. A l'esquerra, dalt, Josep Lluís Seguí; baix, Carles Barral i Jaume Fuster.

tadors d'ells mateixos—, les espinoses relacions entre els autors i els editors de les seues obres, o la sofisticada i incontrolable florida de tota classe de pirateries —particularment nombrosa en el món àudio-visual— feien urgent una legislació actualitzada, mínimament sensata.

No ha costat massa als redactors de la llei, ni als seus publicistes, defensar-la com a moderna i, sobretot, com a progressista, comparada amb un precedent tan tronat com la llei anterior. Amb tot, l'elaboració de la llei no ha estat gens fàcil. La fonda discordança

jo penso que això hauria de ser matèria d'una llei del llibre específica.

Adrià Gual (advocat)

La meua opinió és que els autors es senten més perjudicats que una altra cosa per la nova llei, tant per la disminució de la durada dels drets d'autor com per la manca de concreció efectiva de molts articles. El tema és ben complicat, de tota manera. Ara bé, hi ha una problema clau, que és el del control de tiratges de cada obra, que la llei deixa en suspens, a l'espera d'una futura disposició reglamentària, i mentre s'elabora i es promulga aquest reglament, les coses seguiran si fa no fa com abans. Un altre aspecte teòricament positiu, com el dret dels autors d'arts plàstiques a participar en el preu de venda de les seves obres, no passa de simbòlic, ja que representa un 2 per cent de la venda, quan a Bèlgica, per exemple, és d'un 6 per cent. Hi ha aspectes novedosos importants, com la incorporació de la teoria dels drets morals de l'autor, fins ara no desenvolupats ací, però cal que no oblidem que ja eren recollits a la Convenció de Berna de 1886.

Jaume Fuster (escriptor)

1. La llei té aspectes positius i negatius. Entre els pri-

mers, es contempla per fi la propietat intel·lectual de les obres àudio-visuals, programes informàtics, etc. Per als escriptors, en concret, és molt positiva també la supressió de l'IVA.

Quant a la part negativa, jo crec que s'hauria hagut d'haver aprofitat més l'ocasió d'elaborar una nova llei. Sembla que afavoreix molt els empresaris de les produccions culturals. Quant a la protecció a l'autor, sovint queda en l'aire. No es concreta la manera de controlar els tiratges, per exemple. ¿Això es farà mai d'una manera no folklòrica? ¿Qui se n'encarregarà? D'altra banda, si fa tanta por als editors el control de tiratges, dona peu a pensar que sí que deuen fer-hi alguna pirateria.

2. El grau d'indefensió dels creadors davant la indústria sempre ha estat ben gran, i probablement en el futur serà més o menys el mateix, mentre no s'enforleixin les associacions i els col·lectius respectius que defensen els seus interessos.

Sento (dibuixant de còmic)

1. No he llegit encara la llei, encara que me n'he assabentat d'alguna cosa. Està bé que per fi se'ns considere creadors, que ja era hora. Però, per parlar-ne, l'hauria de llegir amb una miqueta de calma.

2. Aquesta professió, ací, ha estat totalment desprote-

Joan Pere Viladecans.

Jesús Ciscar: «Un progrés minso però evident».

d'interessos entre escriptors i editors, per exemple, en matèria de drets d'autor, dret moral sobre l'obra, transmissió i durada de drets d'explotació i, sobretot, control de tiratges, ha produït un text legal sovint elusiu, inconcret, que llança molts balons fora, cap a un futur i hipotètic «procediment que reglamentàriament caldrà establir».

Unes inconcrecions que no convencen del tot cap dels dos col·lectius i que poden convertir parts substancials de la llei en simple lletra morta benintencionada.

D'altra banda, hi ha, és cert, molts aspectes positius a tenir en compte: l'expressa regulació, per primera vegada,

del dret moral de l'autor sobre l'obra pel sol fet de crear-la, la participació de l'artista plàstic en els guanys per revenda de les seues obres (una altra qüestió ben difícil de controlar en la pràctica) i l'atenció al món cada volta més ampli de la reproducció de l'art per mitjans àudio-visuals o inclús els programes d'ordinador.

Alguns aspectes puntuals de la llei han donat també molt a parlar, com la disminució del dret d'explotació de l'obra a seixanta anys després de la mort de l'autor, i no als vuitanta, com fins ara. Una mesura que potser estalviarà algun problema als empresaris, però no ha fet gens de gràcia als autors amb nêts i visió de futur. Un altre as-

pecte, unànimement aplaudit aquest, ha estat la supressió de l'IVA per al treball artístic i intel·lectual, cosa que estalviarà als creadors una muntanya de paperassa burocràtica de dimensions kafkianes.

Els artistes i intel·lectuals d'aquest país s'han sentit, de sempre, absolutament desprotegits per la legislació davant tota classe d'abusos. Potser per això, s'han mirat el procés de gestació de la nova llei estatal amb escepticisme, però també amb un lògic interès, no exempt de to polèmic. EL TEMPS ha volgut saber què en pensava una mostra representativa dels nostres creadors, ara que la llei és ja en vigor. Fins, possiblement, el segle que ve. □

gida, indefensa. A França ets un treballador amb seguretat social, mentre que ací no hi ha col·legis professionals, ni assegurances, ni res. A mi, crec, ningú no m'ha fet massa tropelles, però coneixes molts casos d'usurpació de dibuixos per tot el morro. I sovint no pots fer-hi res.

Josep Lluís Seguí (escriptor)

1. De la llei, la veritat és que de moment no en tinc ni idea.

2. Jo em sent, ara com abans, molt desprotegit. Els escriptors ens trobem en una situació relativament indefensa davant les editorials. Trobe que caldria buscar fórmules per tenir notícia fidedigna dels tiratges i de les vendes. No sé quin hauria de ser el procediment exacte, però caldria fer-ho.

Andreu Alfaro (escultor)

1. No et puc contestar. No ho veig clar.
2. Jo no m'he sentit protegit en absolut. Encara ara sé que hi ha, quasi diàriament, una utilització fraudulenta d'obres meues, sense pagar, sense demanar permís ni res. Reproduccions, etc., tota mena de coses. I no es pot controlar. Almenys jo no m'hi puc dedicar, només puc esculpir. L'ús que es fa de la meua obra se m'escapa.

Joan Pere Viladecans (pintor)

1. Em sembla que la llei, en principi, està bé. Inclou per fi els artistes plàstics i aporta altres novetats, com el percentatge de guany de l'artista sobre revendes de la seva obra. Una pràctica que, de vegades, ja s'havia realitzat i que ara s'ha confirmat en forma de llei. De tota manera, dubto que, realment, això es pugui controlar realment.

2. Com a creador no m'he sentit protegit mai i dubto que me'n pugui sentir, ni per cap llei ni per cap estat. Obviament, en un clima de llibertat, democràtic, es pot treballar millor, però, pel que fa a la resta, canvien poques coses. D'altra banda, penso que la protecció institucional té poc a veure amb la creació.

Jesús Ciscar (fotògraf)

1. La llei anterior era una merda, amb la qual no ens sentíem protegits ni nosaltres els fotògrafs ni ningú. Aquesta és més positiva i arreplega algunes reivindicacions dels creadors, com el dret moral de l'autor sobre l'obra, el respecte i la protecció d'aquesta, etc. Sempre pots anar més enllà, però almenys és un progrés evident.

2. Jo ara estic més content que abans. Abans, almenys en fotografia, el que funcionava bé era la pirateria pertot arreu, sense més explicacions. □